
Rakovszky Zsuzsa

A KÖRÜLMÉNYEK

Én úgy kerültem ebbe az egészbe,
egész véletlenül, hogy egyik este
Pávelbe botlottam, még kiskorunkban
sokat fociztunk együtt, ő szólt, hogy kell az ember...
És volt még a dolog anyagi része:
márka, arany – nekem véletlenül se
került addig ilyesmi a kezembe...

Amikor bementünk abba a házba,
lehettek ott tizen vagy tizenegyen.
Nem mozdultak, csak ültek, ránk meredtek,
nem adtak hangot, még a gyerekek sem,
csak reszkettek némán, mint a nyárfalevél.
Pável mindet a ház elé terelte,
utána már csak arra az örült kattogásra
emlékszek – két perc, és nem moccant egyikük sem.

Az első lányt Mirko hozta be. Szőke lány volt,
szép, mint egy filmsztár. Szegény, rúgott-karmolt,
sokra nem ment vele, mi heten voltunk...
Aztán Mirko azt mondta, azt csináltok
vele, amit akartok, de tudjátok,
hogy nincs elég helyünk, és élelmünk sem,
és mindennap hoznak újakat. Elindultunk
az autóval valamerre, semerre,
egy erdő szélén hirtelen megálltunk,
Pável fogta a puskáját, kiszálltak,
fél perc, és mentünk is tovább... Még egyre
emlékszek tisztán: egy olyan kövérkés,
harmincasforma nő volt, még elég szép,
valami tanítónő – talán, mert ővele
én kellett, hogy kiszálljak...

Csak az a baj, hogy igen rosszul alszom.
Álmomban jön az összes sorban vissza,
még az is, amelyikre nem is emlékszek ébren:
a köves konyhában az öregasszony,
a lány, aki a macskáját szorítja...
Fölriadok, aztán csak fekszek ébren
a vaksötétben, a reggelre várok.
Vagy villanyt gyújtok, meghúzom a vodkát,
elszívok egy fél doboz cigarettát,
a konyhában óráig föl-le járok.

Ha nem jön ez az egész fölfordulás,
más körülmények közt biztos úgy élek
én is, mint az apám, mint mindenki más.
Forog a mókuskerék: munka, család,
mire észbe kapsz, el is telt az élet...
Néha berúgok, vagy lekenek egyet
a gyerekeknek – tudjuk, milyen az ember...
De azt nem, azt soha – azt a kegyetlen
farkasmosolyt, mámortól ködös szemet,
azt az arcot tudom, hogy meg nem látom,
amelyik egy szétvert hálószobában
nézett ki rám a vérszeplős tükörből...

Pernečky Géza

MŰVÉSZET ALKONYATKOR

*„Ha a filozófia a maga szürke színeivel
szürkére fest, akkor megöregedett az élet
egy alakja, és szürkén a szürkében nem
is képes többé a megfiatalodásra, hanem
csupán arra, hogy megértesse: csak a be-
köszöntő alkonyattal kezd el a röptét Mi-
nerva baglya.”*

(Hegel: ELŐSZÓ
A JOG FILOZÓFIÁJÁHOZ. 1821)

Minerva baglya esetünkben a művészettörténelem madara, vagyis az a diszciplína, amely lomha szárnycsapásaival ott köröz a civilizációs alkonyatban, és így vadászik a szürkületben mozgó apró alakokra, a művészekre és a művészeti mozgalmakra. A kegyetlenség egy különös nemével bénítja meg áldozatait: azért csap le rájuk, hogy aztán történelmi távlatba állíthassa őket.

Különösen az új, még fiatalságuk első éveit élő művészeti törekvések korai halála olyan fájdalmas. Ezek a gyermeken bizakodó és tapasztalatlan izmusok tegnap még tele voltak étellel és kísérletezőkedvvel, és még hittek abban, hogy velük kezdődik a történelem. Ma már jól látni, hogy semmi sem kezdődik velük. Szinte még meg sem születtek, és máris előregedtek, elemzésük megtörtént, lezárt történelmük van – máris beköltözhetnek Minerva házába. Magukkal viszik oda fiatalságuk minden ötletét és minden tüztét is?

„Szeretem napjaink művészetét” – írta a kubista festők kapcsán 1913-ban Apollinaire –, „mert mindennél jobban szeretem a fényt, és minden ember a fényt szereti, és ezért találták fel a tüzet.” – Fényről, lángoló művészetről azonban szó sem lehet a kortárs művészetet tár-